

Bøger

Fra fortidsminder til kulturmiljø - hvad Alstrup Krat og Hohøj gemte

Anmeldt af geolog Per S. Sundberg,
GeologiskNyt

Skov- og Naturstyrelsen med flere har været med til at iværksætte et kulturmiljøprojekt i Alstrup Krat ved Mariager. Resultaterne af de videnskabelige undersøgelser er samlet i bogen "Fra Fortidsminder til Kulturmiljø – hvad Alstrup Krat og Hohøj gemte".

Projektet

Alstrup Krat er blevet valgt til undersøgelsesområde pga. et meget specielt kulturmiljø. Her findes spor efter menneskelig aktivitet gennem flere tusinde år. Formålet med projektet har været at få afklaret de kulturhistoriske, natur- og oplevelsesmæssige samt landskabelige interesser, der knytter sig til området og undersøge muligheden for at sikre disse. Et mål har også været at få formidlet den viden, undersøgelserne har resulteret i. I perioden 1993 til 1998 har Skov- og Naturstyrelsen i samarbejde med Kulturarvsstyrelsen, Kulturhistorisk Museum i Randers, Aarhus Universitets Geologiske Institut og Nationalmuseets Naturvidenskabelige Undersøgelser foretaget arkæologiske og naturvidenskabelige undersøgelser.

Sporene

I Alstrup Krat er der spor efter nogle af Danmarks bedst bevarede oldtidsmarker. I denne forbindelse kan der påvises flere markveje og sandsynligvis også en dyrefold for husdyr med spor efter drivveje.

Der ses hulveje og spor efter gamle skovdriftsformer. Der findes også rester af græsgange, en sen-middelalderlig råstofgrav og kalkovn tillige med smågruber fra trækulsbrænding. Der er blandt meget andet også spor efter et vadested, et mølleanlæg, samt en tidlig middelalderlig kirke-tomt. Ligeledes er der den store bronzealderhøj, Hohøj, og øst for denne en jernalderlandsby.

Alle disse mange spor giver et rigt kulturmiljø, som man har anset som væsentligt at få beskrevet sammen med områdets landskabelige, geologiske og naturmæssige værdier.

Introduktion

Bogen beskæftiger sig indgående med re-

sultaterne fra undersøgelsesområdet, men bevæger sig også ud i området omkring Mariager, hvor der bl.a. findes køkkenmøddinger, gravhøje, vejspor, oldtidsagre og voldsteder i rigt mål.

Bogens første fjerdedel har indtrodende karakter, hvor man efter et par indledende afsnit først går i gang med landskabets dannelse. Derefter bevæger man sig ind i Alstrup Krat, hvor de spor, der er fundet, overordnet gennemgås. Undersøgelsesmetoderne gennemgås efterfølgende, hvorefter man kommer til resultaterne af undersøgelserne.

Marker og kvægfold

Afsnittene med undersøgelsesresultater er bygget nogenlunde kronologisk op. Først beskæftiger man sig med skovens oldtidsagre og den fundne kvægfold. Ved undersøgelserne har der været gravet forskellige profilsnit på udvalgte lokaliteter med agerskel samt i kvægfolden. Snittene er blevet tolket geologisk og arkæologisk, hvilket har ført til, at dyrkning kan påvises så tidligt som fra slutningen af bondestenalderen og fra tiden mellem bronze- og jernalderen. Kvægfolden er formodentlig bygget en gang i bronzealderen og har muligvis været opdelt i flere aflukker. Flere kreaturstier har ført til og fra folden.

Gravhøjene

Gravhøjene omfatter en del mindre høje, der for de flestes vedkommende ligger i skoven og så Hohøj lige uden for.

Der er blevet foretaget udgravning i flere af højene, og de er blevet dateret som bronze- og jernalderhøje. Forekomsten af marker og grave fra samme periode fordrede næsten, at der burde findes en bo-

plads. Og den fandt man tilsyneladende – dog ved et tilfælde. Hohøj beskrives i et næsten et 57 siders langt og omfattende afsnit, som redegør for højens meget spændende historie.

Bopladsen

Man havde på forhånd kendskab til en boplads fra yngre jernalder på et areal ved siden af Hohøj. Udgravningerne afslørede flere gårdanlæg – mange af disse havde afløst hinanden efterhånden. Der blev indsamlet store mængder oldtidsmateriale, hovedsageligt ben, sten og potteskår. En vigtig opdagelse var en af jernalderlandsbyens udfaldsveje, der viste sig at samle agre, kvægfold og landsby til en større helhed.

Alstrup i Middelalderen

Middelalderens påvirkning i Alstrup Krat består af hul- og vejspor som er blevet kortlagt. Flere af disse spor stammer sandsynligvis helt tilbage fra jernalderen og benyttes stadig som skovveje.

Bogen

Bogen er spækket med flotte farvebilleder, grafik og tegninger, som dens format tillader gengivet i ret stor størrelse. Formatet gør dog også, at bogen er lidt svær at holde styr på, da den i udpræget grad kræver begge hænder. Hist og pist er der en eller to sider til uddybende forklaringer eller oplysninger. Det kan fx være noget om lovgivningen i forbindelse med fortidsminder, jordbundsteori, en kort biografi eller andet, som kan give lidt ekstra krydderi til teksten.

En lille mangel er et kort med Alstrups indplacering i forhold til en større genkendelig by. Til gengæld er der medtaget et udmærket løst kort over undersøgelsesområdet fortidsspor og udgravninger, som man kan have det liggende ved siden af, mens man læser. Bogen er skrevet med entusiasme og med smittende begejstring over de fund, der er gjort, og virker ikke på noget tidspunkt kedelig. Et godt køb.

Udgivet af Kulturministeriet, Kulturarvsstyrelsen og Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen i samarbejde med Kulturhistorisk Museum, Randers. Geologisk Institut, Aarhus Universitet. Nationalmuseet, 2003. 259 sider, ISBN 87-7279-445-3, pris kr 225. Bogen kan købes hos Frontlinien, Strandgade 29, 1401 København K.